je takový, jaký se jeví lidem; Bůh zná lidská srdce a v jeho očích má působení věřících i služebníků často jinou hodnotu, než se na první pohled zdá.[64]

Homilie na knihu Genesis 16, 5 **38.**

Podílem kněží je sám Pán

16. 5. V následující pasáži se líčí, že země egyptských kněží ne- **a**
byla dána nazpět faraónovi, aby z ní měl užitek, a ani kněží sami OO 1, 396
ji faraónovi neprodali, tak jako ostatní Egypťané. Přesto však ↑Gn 47, 22
dostávali obilí a další dary nikoli od Josefa, ale od samotného faraóna, a protože je znal lépe než ostatní, nemuseli mu svou půdu prodat. Ale právě tato skutečnost dokazuje, že jsou horší než ostatní, neboť protože je faraón zná, nemusejí přistoupit na žádnou změnu, ale setrvávají ve svém špatném vlastnictví.[65] Tak jako Pán praví těm, kteří již učinili pokrok ve víře a ve svatosti: *Už vás nenazývám služebníky, ale přáteli*,[66] tak i těm, kteří vystou- Jan 15, 5*
pali až na nejvyšší stupeň špatnosti a ke kněžství záhuby, faraón říká: „Už vás nenazývám služebníky, ale přáteli."

Chceš znát rozdíl mezi Božími kněžími[67] a kněžími faraónovými? Faraón přidělil své pozemky svým kněžím, ale Pán svým kněžím zemi nerozdělil, ale říká jim: *Já jsem tvůj podíl*.[68] Nm 18, 20

Vy, kteří čtete tato slova, pozorujte všechny Pánovy kněze a pohleďte, jaký je mezi nimi rozdíl: zdali snad ti, kteří mají podíl na zemi a věnují se obdělávání země a péči o pozemské záležitosti, nevypadají jako kněží faraónovi, spíš než jako Pánovi kněží! To, aby kněží měli pozemská vlastnictví, chce totiž faraón. Chce, aby obdělávali pole, a nikoli duše. Chce, aby se věnovali zemi, a nikoli Zákonu. Poslyšme, co Kristus Pán přikazuje našim kněžím:

---

[64] Srov. Órigenés, *CMtS* 24 (GCS 38, 40).

[65] Egypt a faraón (tj. ďábel) má v Órigenově teologii negativní význam, a proto se ani egyptským kněžím nemůže vyhnout nepříznivé hodnocení.

[66] Křesťan stojící na začátku své duchovní cesty je podle Órigena dosud služebníkem, ale když pokročí ve studiu Písma a ve ctnostech, stává se přítelem: srov. *CIo* I 201 (SC 120, 158).

[67] Órigenés zde záměrně čtenáře vede k pochopení, že nemá na mysli pouze židovské kněze, ale zvláště kněze křesťanské, tj. biskupy a presbytery, kteří slouží eucharistickou oběť.

[68] V *HNm* 27, 4 a *HIos* 17, 3 (GCS 30, 261. 404n) Órigenés rozšiřuje tento požadavek na všechny křesťany, kteří nemají mít se zemí nic společného, aby mohli dospět do země zaslíbené.

b *Tak ani žádný z vás, kdo se nezřekne všeho, co má, nemůže být mým*
Lk 14, 33 *učedníkem.*

Sám se třesu, když ta slova říkám. Na prvním místě jimi totiž obviňuji sebe. Opakuji: sám sebe; a hovořím o svém vlastním odsouzení. Kristus praví, že jeho učedníkem není ten, koho uvidí, že něco má, a nezřekl se toho, co vlastní. A co přitom děláme my? Jak tato slova můžeme číst my sami? Jak je můžeme vysvětlovat lidem,[69] když jsme se nezřekli toho, co vlastníme,
OO 398 a navíc si chceme pořídit to, co nám nikdy předtím, než jsme přišli ke Kristu, nepatřilo? Copak můžeme to, co je psáno, zakrýt a nehovořit o tom, protože nás usvědčuje svědomí? Nechci být vinen dvojím prohřeškem. Vyznávám, ano – otevřeně před lidem, který naslouchá – vyznávám, že tak je psáno, ačkoli vím, že jsem tato slova já sám zatím neuvedl v život.[70] Když jsme se ale nechali těmito slovy napomenout, rychle je naplňme. Přejděme rychle od faraónových kněží, jimž patří země, ke kněžím
†Žl 118, 57 Páně, kteří na zemi nemají podíl a jejichž podílem je sám Pán.
2 Kor 6, 10 K takovým patřil i ten, který řekl: *Jakoby chudáci, a přece mnohé obohacujeme, jako bychom nic neměli, a zatím máme všechno.*

Ano, takto se chlubí Pavel. Chceš slyšet, co o sobě říká Petr?
Sk 3, 6 Poslyšte, jak společně s Janem vyznává: *Stříbro ani zlato nemám. Ale co mám, to ti dám: Ve jménu Ježíše Krista Nazaretského – vstaň a choď!*

Vidíš, jakým bohatstvím oplývají Kristovi kněží? Vidíš, že nemají nic, a přitom kolik lidí a jak mnoho obohacují! Takové bohatství pozemský majetek poskytnout nemůže.

39. *Homilie na knihu Exodus 13, 3–4*

Vyučování kněží a dvojí oheň

a 3. *Každému, jak to počne v srdci.*
SC 321, 384
Ex 25, 2 O′
SC 386 Hleďte, zda počínáte, hleďte, zda uchováváte slova, aby snad řečené neodplynulo pryč a nezaniklo. Chci vás napomenout pomocí příkladů z bohoslužby.

[69] Órigenés hovoří jednak o osobní četbě Písma pro vlastní užitek, jednak o jeho vysvětlování lidu – ani jedno nelze od kněžského života oddělit.

[70] Órigenés se ztotožňuje s kněžími, tj. biskupy a presbytery, kteří mají určité vlastnictví. Podle Eusebia (*HE* VI 3, 9) se Órigenés při prodeji své knihovny starobylých autorů spokojil s příslibem „renty" pouhých čtyř obolů na den, které mu možná po přesunu z Alexandrie do Césareje přestaly být vypláceny. Snad je zde připočítává ke svému „majetku", který mu pro práci poskytoval jeho „mecenáš" Ambrósios.

Vy, kdo se obvykle účastníte božských tajemství, se po přijetí těla Páně k němu chováte opatrně a se vší úctou tak, aby na zem nespadl ani jediný drobek a nic z posvěceného daru nepřišlo nazmar.[71] Jste přesvědčeni – a to správně – že byste se provinili, kdybyste kvůli své nepozornosti nechali kousek spadnout na zem. Zacházíte-li tak pečlivě s jeho tělem – a je to tak správně – proč považujete za menší vinu nepozornost vůči drobkům Božího slova než vůči drobkům jeho těla?[72]

Dostává se vám příkazu obětovat to, co dostáváte jako první, tedy prvotiny. Tomu, kdo obětuje to první, pochopitelně zůstává zbytek. Pohleď, jakou hojnost zlata, stříbra a dalších věcí musíme mít, abychom je mohli přinášet v oběť, a poté, co přineseme oběť Pánu, nám ještě zbylo. Na prvním místě musí Boha poznávat má mysl a jemu obětovat prvotiny svého poznání, a poté, co dobře pozná Boha, pochopí i ostatní skutečnosti. To platí pro řeč i pro ostatní naše schopnosti. ↑Ex 25, 2–20

Ale pohleďme dále:

Hyacint a purpur, dvojí šarlat a stočený len. **b**

Máme tu čtyři tkaniny, z nichž se zhotovují šaty velekněze a látky k výzdobě svatyně. O těch hovořili již někteří autoři před námi,[73] ale ačkoli není dovoleno zcizit vlastnictví někoho jiného, domnívám se, že je možné dobře použít správných výkladů druhých, pokud to člověk přizná.[74] Podle starších autorů označují tyto látky čtyři prvky, z nichž se skládá svět a lidské tělo: vzduch, oheň, vodu a zemi. Hyacint odpovídá vzduchu, jak naznačuje jeho barva, stejně tak šarlat ohni. Purpur je obrazem vody, neboť z vody získává svou barvivost. Len je obrazem země, neboť se ze země rodí. Tyto prvky v sobě obsahujeme i my, a protože jsme dostali příkaz přinášet z nich Bohu prvotiny jako oběť, Písmo praví: *Vezmete z vás samých a obětujete Pánu prvotiny.* Ex 25, 4 O′ SC 388 **c**

4. Domnívám se, že stojí za povšimnutí, že mezi všemi prvky Mojžíš pouze u šarlatu dodává „dvojí“ a u lněného plátna „stočené“. Je proto třeba uvážit, proč ostatní látky označující další prvky Mojžíš jmenuje bez přívlastku a pouze šarlat představující oheň požaduje „dvojí“. To je těžké pochopit a ještě složitější Ex 25, 3 O′

[71] Podobně hovoří i Tertulián, *Cor.* 3, 4 (SCAR 4/1, 84) nebo Klement Alexandrijský, *Strom* I 1, 5 (KRKT 3, 186).

[72] Srov. Órigenés, *HEx* 11, 7, 14n; *HLv* 13, 5 (GCS 29, 264. 475n).

[73] Srov. Órigenés, *HJer* 11, 3, 9n (SC 232, 418).

[74] U Órigena zde nacházíme zárodek toho, co bychom nazvali publikační etikou.

to vysvětlit. Přesto, dá-li Pán, se o to pokusíme. Je totiž třeba o některých věcech hovořit a o jiných mlčet. Proto pohleďme, z jakého důvodu označil šarlat za „dvojí“. Jak jsme řekli, tato barva označuje prvek ohně. Oheň má dvojí schopnost: osvěcuje a spaluje. To se týká literního smyslu; přejděme ke smyslu duchovnímu.[75] I zde se nachází dvojí oheň– jeden v tomto věku,
Lk 12, 49 druhý v budoucím. Pán Ježíš praví: *Oheň jsem přišel vrhnout na zem,* a tento oheň osvěcuje. Tentýž Pán říká dále v budoucnosti
↑Lk 13, 27 Mt 25, 41* SC 390 pachatelům nepravosti: *Jděte do věčného ohně, který Otec připravil pro ďábla a jeho anděly* – a tento oheň spaluje. Ten oheň, který
Jan 1, 9* Ježíš přišel vrhnout na zem, *osvěcuje každého člověka přicházejícího na svět*. A přesto i tento oheň má v sobě cosi, co spaluje, jak
Lk 24, 31* vyznávají ti, kdo říkají: *Což nám nehořelo srdce, když nám otevíral Písmo?* Současně tedy osvěcuje i spaluje, když otevíráme Písmo. Nevím ale, zda ten oheň budoucího věku, který spaluje, má v sobě i něco, co osvěcuje.

Oheň má tedy, jak jsme ukázali, dvojí přirozenost, a proto se
↑Ex 35, 4 O′ také nařizuje obětovat „dvojí šarlat“. Uvidíme nyní, jak můžeme ve svatyni přinést v oběť tento dvojí oheň. Jsi-li učitel, stavíš svatyni tím, že buduješ Boží církev. Proto i tobě Pán říká to,
Jr 5, 14 O′ co promluvil k Jeremiášovi: *Hle, vložil jsem svá slova do tvých úst jako oheň.* Buduješ-li proto Boží církev svým vyučováním tak, že pouze napomínáš, obžalováváš, trestáš a odsuzuješ hříchy lidu, nepřinášíš z božských Písem žádná slova útěchy, nevysvětluješ nejasná místa, nedotýkáš se hlubšího poznání a neotevíráš nic ze svatých výroků, přinesl jsi v oběť šarlat, avšak ne „dvojí“. Tvůj oheň pouze spaluje, ale neosvěcuje. A naopak: otevíráš-li při výuce tajemství Zákona, daří se ti rozluštit hlubiny tajemství, ale neobviníš hříšníka, nedbalce nenapomeneš, neudržuješ přísnou disciplínu, přinesl jsi v oběť šarlat, avšak ne „dvojí“. Tvůj oheň
Gn 8, 21 SC 7 pouze osvěcuje, ale nespaluje. Avšak ten, kdo *přináší oběť správně* a *správně* ji *dělí*, obětuje dvojí šarlat a mísí plamen přísnosti se světlem poznání.

d 5. Pohleďme ještě, co znamená „stočený len“. I zde nacházíme oproti jiným prvkům navíc přívlastek. Řekli jsme, že len naznačuje zemi, kterou je naše tělo. Nechce, abychom Bohu přinášeli v oběť tělo mající zálibu v pohodlí a změkčilé rozkošemi,

[75] Órigenés rozlišuje mezi historickým (literním) smyslem Písma a smysly duchovními, resp. pochopitelnými intelektem (*sensus historiae* a *intellectualia*).

ale chce, abychom tělo ohýbali a omezovali. Kdo ohýbá své tělo? Přece ten, kdo říká: *Držím však svoje tělo v tuhé kázni a podrobuji si ho, aby se snad nestalo, že bych kázal druhým, a sám byl přitom zavržen.* Tak je tedy třeba obětovat stočený len, totiž podrobovat své tělo zdrženlivosti, bdění a námaze spojené s rozjímáním. 1 Kor 9, 27

40.

Homilie na knihu Levitikus 5, 4

Spása hříšníků je slávou kněze

5. 4. *Knězi, který obětuje a přináší smírnou oběť za hřích, bude tato oběť náležet.* SC 286, 224 Lv 7, 5–8* O′

Ať se Pánovi kněží, představení církví, nechají poučit. Dostává se jim podílu s těmi, za něž přinášejí smírnou oběť. Co to znamená „přinášet oběť za hřích"? Přijmeš-li hříšníka a napomínáním, povzbuzováním, výukou a poučením jej přivedeš k pokání, vyvedeš-li jej z omylu a napravíš jeho neřesti, takže se bude po svém obrácení líbit Bohu, pak lze říci, že jsi „přinesl oběť za hřích". Jsi-li takovým knězem a odpovídá-li tomu i tvá nauka a kázání, dostává se ti podílu spolu s těmi, které jsi přivedl na správnou cestu – jejich zásluha je tvou odměnou a jejich spása tvou slávou! Copak to neříká Apoštol slovy: *Staví-li kdo na základu, dostane se mu odměny*? SC 226 1 Kor 3, 14*

Ať tedy Pánovi kněží pochopí, z čeho se jim dává podíl – a tím ať se zabývají a věnují tomu své úsilí. Ať se nezabývají marnými a zbytečnými činnostmi, ale jsou si vědomi toho, že podílu u Boha se jim nedostane jinak než na základě toho, co „obětují za hříchy" – tedy na základě toho, jak odvrátí hříšníky od cesty hříchu.

Je třeba si povšimnout toho, že se jako „zápalná oběť" přinášejí „vnitřnosti"; to, co je vnějškové, se Bohu neobětuje. Kůže se jako zápalná oběť nepřináší. Takový byl Judův syn jménem Er, což v překladu znamená „kůže". Byl *zlý a Pán ho zahubil*, neboť takoví lidé se Bohu neobětují.[76] ↑Lv 7, 2–4 ↑Lv 7, 8 Gn 38, 7*

[76] Órigenés v poslední části zdůrazňuje, že pokání hříšníka musí být opravdové a vnitřní, nejen projevované navenek. Nezáleží tedy pouze na tom, jak obrácený hříšník vypadá, ale zda se změnily jeho „vnitřnosti", tedy srdce – jen takové obrácení může přinést spásu, a tedy i slávu knězi.

41. *Homilie na knihu Levitikus 6, 6*

Duchovní otcovství

a 6. 6. *Mojžíš pak vyzval Áronovy syny, aby přistoupili, oblékl jim suk-*
GCS 29, 367 Lv 8, 13 O′ *nice, přepásal je pásem a na hlavu jim vsadil čepice, jak Pán přikázal Mojžíšovi.*

Je třeba všimnout si rozdílu mezi nižšími kněžími a vyššími
↑Lv 8, 7nn kněžskými úřady. Tito nižší kněží nedostávají ani dvojí oděv, plášť, náprsník, ani ozdobu na hlavu, ale pouze čepici a pás, kterým je suknice opásána. I jim se dostává milosti kněžství, i oni vykonávají úřad, ale ne jako ten, který je oděn pláštěm a náprsníkem, září zjevením a pravdou a je ozdoben zlatým květem.

Proto se domnívám, že je rozdíl mezi kněžími, kteří vykoná-
↑1 Tim 3, 2 GCS 368 vají svůj úřad, a těmi, kteří jsou ve všem vycvičení a důstojní. Slavnostní službu pro lid totiž může vykonávat kdokoli, ale jen málokdo je oděn důstojnými mravy, vyučen v nauce, vzdělán v moudrosti, schopen předávat druhým pravdu o různých skutečnostech a vykládat moudrost víry, a neopomíjet přitom ozdobu (duchovního) porozumění[77] a nádheru vyjádření, představovanou zlatým květem na hlavě.

Označení pro kněžství je jen jediné, ale důstojnost, které se člověku díky životním zásluhám nebo duševním ctnostem dostává, není jen jedna. Každý kněz by se měl jako v zrcadle porovnat s tím, co popisuje božský zákon, a na základě toho pochopit, jaký je stupeň jeho zásluh a je-li schopen se zahlédnout ve všech výše popsaných velekněžských ozdobách. Poznává-li na základě svých vědomostí, jednání a vyučování svou velikost, pak ať si je vědom toho, že obdržel velekněžství nejen podle jména, ale zaslouženě. V opačném případě ať zví, že se mu dostalo nižšího stupně, ačkoli nese označení stupně prvního.

b Jistě nemůžeme přejít také to, čeho si pozorný čtenář může všimnout a u čeho jsem se často zastavil i já. Při četbě Exodu
↑Ex 28, 2nn nacházím v pasáži s předpisy o kněžských oděvech osm součástí šatu, který se má pro velekněze připravit, ale zde, na tomto místě, jich vidím pouze sedm. Ptám se proto, co je tu vynecháno. Tou osmou částí je lněná zástěra nebo, jak čteme na jiném místě,
↑Ex 28, 42 lněné spodky – o těch tu mezi dalšími součástmi oděvu není řeč. Co na to říci? Připustíme, že by se ve slovech Ducha svatého mohlo vyskytnout nějaké přehlédnutí, takže když podruhé

[77] Naráží se tu na duchovní smysl skutečností a zvláště Písma, viz výše s. QQQ.

vypočítává všechny části oděvu, jedna ze součástí, o níž hovořil dříve, by unikla jeho pozornosti? Neodvažuji se o posvátných slovech takto smýšlet! Ale pohleďme – dříve jsme řekli, že tato součást oblečení podle všeho označuje čistotu, neboť zakrývá stehna nebo přepásává ledví a bedra – proto se domnívám, zda snad text neříká, že ti, kdo tehdy byli kněžími, tyto části těla vždy zakryté neměli. Vždyť se jim vskutku v některých obdobích dovolovalo, aby zplodili potomstvo a zajistili pokračování svého rodu. Já bych ale takový výklad pro chápání kněží církve nezaváděl, neboť tu vidím tajemně[78] skryto cosi jiného.

Kněží a učitelé v církvi totiž mohou rodit děti stejně jako ten, který řekl: *Moje děti, znovu vás bolestně rodím, dokud ve vás nebude utvořen Kristus.* A jinde zase praví: *Neboť i kdybyste měli na tisíce vychovatelů v křesťanské víře, otců nemáte mnoho. Neboť jsem vás v Kristu Ježíši prostřednictvím evangelia zrodil já.* Učitelé církve, kteří plodí potomstvo tímto způsobem, si však někdy přepásávají boky a zdržují se plození, když nacházejí takové posluchače, o nichž vědí, že nemohou nést ovoce. I ve Skutcích apoštolů nalezneme zmínku o některých, jimž bylo zabráněno kázat slovo Boží v Asii. Ti se přepásali a zdržovali se, aby nezplodili děti, neboť to byli jistě posluchači, v nichž by semeno zhynulo a nevydalo potomstvo. **c** GCS 369 Gal 4, 19* 1 Kor 4, 15* ↑Sk 16, 6

A když proto kněží církve vidí posluchače neschopné naslouchat, anebo když zjistí, že posluchači jsou podvodníci a pokrytci, ať si navlečou „lněnou suknici“ a používají „bederní roušku“, aby semeno Božího slova nezhynulo. To nařizuje sám Pán: *Nedávejte svaté věci psům a neházejte svoje perly před vepře, nebo je nohama pošlapou, obrátí se proti vám a roztrhají vás.* Mt 7, 6

Chce-li proto někdo být velekněžem nejen podle jména, ale zaslouženě, ať napodobuje Mojžíše a ať napodobuje i Árona. Co se o nich praví? Neodcházeli od stanu setkávání. Mojžíš byl neustále v Pánově stanu. A co měl za úkol? Buď se od Boha něčemu naučit, nebo sám vyučovat lid. To jsou dva úkoly velekněze – aby se od Boha učil tím, že bude číst božská Písma a velice často o nich rozjímat, a že bude vyučovat lid. Ať ale učí tomu, co získal od Boha, a ne podle vlastního rozumu; nikoli podle lidského chápání, ale tomu, co učí Duch. **d** ↑Lv 10, 7 ↑Ez 13, 3

[78] Órigenés nachází v Písmu tajemně (*in mysterio/sacramento*) skryté tajemství Krista, o němž je přesvědčen, že je v Písmu skutečně přítomen. Srov. též Vopřada, *Mystagogie*, 64.

e Mojžíš ale koná ještě něco jiného. Nespěchá do bitvy, nebojuje proti nepřátelům. Co dělá? Modlí se, a dokud se modlí, jeho lid vítězí. Když spouštěl ruce, lid byl porážen a dával se na útěk. Proto ať se také kněží církve bez ustání modlí, aby jim svěřený lid porazil své neviditelné amalecké nepřátele, tedy démony bojující proti těm, kteří chtějí zbožně žít v Kristu. A proto o těchto věcech rozjímejme, připomínejme si je dnem i nocí, stůjme v modlitbě a v bdění prosme Pána, aby nám ráčil zjevit své poznání a ukázal nám, jak dodržovat duchovní zákon – nejen jej chápat, ale také podle něho jednat, abychom byli osvíceni zákonem Ducha svatého a byli schopni dosáhnout milosti v Kristu Ježíši, našem Pánu. Jemu buď sláva a vláda na věky věků. Amen.

GCS 370
↑Ex 17, 11
↑2 Tim 3, 12
↑Žl 1, 2
↑ 1 Pt 4, 11
↑Zj 1, 6

42. *Homilie na knihu Jozue 7, 6*

Nezodpovědná dobrotivost vůči hříšníkům

a **7.** 6. Ale neměli bychom jen tak přejít slova, že skrze jednoho hříšníka přichází hněv na všechen lid. Jak k tomu dojde? To když kněží, jimž byla svěřena péče o lid, chtějí vypadat vůči provinilcům vlídní a obávají se, že by o nich jazyky hříšníků mohly mluvit zle. Nemají na paměti kněžskou přísnost a nechtějí naplnit, co je psáno: *Hříšníka kárej přede všemi, aby i ostatní dostali strach.* A dále: *Odstraňte zlo ze svého středu!* Nevznítila se v nich jiskra horlivosti pro Boha, takže nenapodobují apoštola, který pravil: *Ať je takový člověk vydán satanovi, aby tak tělo zemřelo, ale duch aby byl zachráněn.* Nepokoušejí se ani následovat učení evangelia, které říká, že když vidí někoho hřešit, měli by nejprve za ním přijít potají a potom se dvěma či třemi svědky, ale když tím hříšník pohrdne a ani poté, co je napomenut církví, své jednání nezmění, měl by být jako pohan a celník a z církve vyhnán.[79]

SC 71, 208
↑Joz 7, 12
1 Tim 5, 20*
1 Kor 5, 13*
1 Kor 5, 5*
↑Mt 18, 15–17
SC 210

A zatímco ušetří jednoho, připravují zničení celé církve. Co to má být za dobrotivost? Co to má být za slitování, ušetřit jednoho a přivést do nebezpečí všechny? Jediný hříšník totiž poskvrňuje celý lid. Jako jediná nemocná ovce nakazí celé stádo, tak také jediný smilník nebo pachatel jakéhokoli jiného provinění poskvrňuje veškerý lid.

Proto na sebe dávejme navzájem pozor a chování každého ať je známo, a to především kněžím a služebníkům. Ať si nemyslí,

[79] Tématem úryvku je postoj „kněží“ k exkomunikaci hříšníků a přijímání kajícníků do církve.

že je správné říkat: „Proč se díváte na mne, když zlo činí někdo jiný?“ To je, jako by hlava říkala nohám: „Proč mě má zajímat, jestli bolí nohy a jsou ve špatném stavu? Dokud je hlava zdravá, zajímat mě to nemusí!“ Anebo když oko řekne ruce: „Tvé skutky nepotřebuji. Proč mě má zajímat, že cítíš bolest a jsi zraněná? Proč bych se já, oko, mělo zajímat o ruku, že je nemocná?“ ↑1 Kor 12, 14nn

b Tak vypadá to, co konají ti, kdo vedou církev a neuvědomují si, že my všichni věřící tvoříme jediné tělo, neboť máme jednoho Boha, který nás spojuje a udržuje v jednotě – Krista. Ty, který církvi předsedáš, jsi okem Kristova těla,[80] zvláště abys mohl všechno pozorovat, zkoumat a dokonce předvídat věci, které teprve nastanou. Jsi pastýř; vidíš Boží ovečky, které netuší, že se mohou ocitnout na nebezpečném srázu a uvíznout na strmých místech. Neběžíš za nimi? Nevoláš je zpět? Nebráníš jim v tom alespoň svým hlasem a neodstrašuješ je svým křikem a napomínáním? Pán zanechal zbylých devětadevadesát v nebi kvůli jediné ovečce, která se zatoulala, sestoupil na zem, nalezl ji a přinesl zpět do nebe na svých ramenou. To nedbáš na Pánovu svátost? Máme na starost ovečky, a vůbec nedbáme příkladu Pastýře a Učitele? ↑Kol 1, 17 SC 212 ↑Mt 18, 12 ↑Lk 15, 5

Neříkáme to proto, aby byl někdo odříznut kvůli lehkému provinění. Když se ale někdo nesnaží napravit, ačkoli je napomenut za svou chybu jednou, dvakrát i potřetí, pak je třeba přistoupit k chirurgickému zákroku. Pokud jsme pomazali vřed olejem, přiložili na něj obvaz, pokusili jsme se jej změkčit obklady, a přesto zůstal navzdory všem použitým lékům tvrdý, zbývá jediný prostředek – vyříznout jej. Tak i Pán praví: *Pohoršuje-li tě tvoje pravá ruka, usekni ji a odhoď od sebe.* Copak nás může vůbec ruka našeho těla pohoršovat? Copak evangelium říká slova „usekni ji a odhoď od sebe“ o ruce? Ne, ale mluví o mně, kterého mají za pravou ruku, nazývají mě presbyterem a zdá se, že hlásám Boží slovo. Kdybych měl učinit cokoli proti učení církve a pravidlu evangelia, takže bych tobě, církvi, přinesl pohoršení, ať mě celá církev s jednomyslným souhlasem a svorně odřízne a odhodí svou pravou ruku pryč od sebe. *Je lépe pro tebe*, pro církev, vejít do nebeského království beze mne, tvé ruky, která svým jednáním způsobila pohoršení, než společně se mnou *přijít do Gehenny.* Mt 5, 30* SC 214 Mt 5, 30*

[80] Biskup je označen za „oko církve“ také v *CRom* IX 2 (PG 14, 121).

To vše jsme řekli, protože jsme v Písmu svatém viděli, že
↑Joz 7, 12 kvůli jednomu hříšníkovi *synové Izraele propadli klatbě* a nepřátelé je tak mohli přemoci.

43. *Homilie na knihu Jozue 17, 3*

Čas na Boží slovo

a **17.** 3. Ale nechápeš-li, že dědictvím dokonalých a vznešených
SC 71, 378 osob je Pán, a pochybuješ-li, co se tím chce říci, poslyš: Pán je
↑1 Kor 1, 30 moudrost. Vždyť ten, o němž se praví, že jeho dědictvím je Pán,
↑1 Kor 1, 30 zdědí moudrost. O Pánovi se praví, že je spravedlnost. Proto se tomu, jehož dědictvím je Pán, dostane za dědictví spravedlnost.
↑Ef 2, 14 Pán je pokoj, Pán je vykoupení, Pán je spása, v Pánu jsou skryty
↑1 Kor 1, 30 poklady moudrosti a poznání. To všechno obdrží za dědictví ten,
↑Sk 4, 12 jemuž bude dědictvím Pán.
↑Kol 2, 3

Zatím však ti, o nichž je řečeno, že jejich dědictvím je moudrost Boží, Slovo Boží, pravda a spravedlnost, přebývají společně s těmi, jejichž dědictví je na zemi. To proto, aby společenstvím s nimi mohli získat podíl na moudrosti a poznání Boha, jeho pravdy a Slova ti, kteří toho sami nejsou dosud schopni. A tak Boží záměr zahrnuje i ty nejmenší, takže ti, kdo původně nejsou schopni přijmout Boží milost, si zaslouží být osvíceni jejich
2 Kor 8, 15 společenstvím a může se naplnit to, co je psáno: *Kdo nasbíral*
Ex 16, 18 *mnoho, tomu nepřebývalo, a kdo málo, neměl nedostatek*. A také se bude moci naplnit to, co apoštol praví Konrinťanům o svatých
2 Kor 8, 14* v Jeruzalémě: *aby jim vaše hojnost prospěla v jejich nedostatku a zase jejich hojnost doplnila to, co potřebujete vy.*

b Proto i nyní levita a kněz, kteří nemají žádnou zemi, dostá-
SC 380 vají příkaz, aby bydleli společně s Izraelity, kteří zemi mají, a kněz a levita aby od Izraelitů dostávali plody země, které nemají, a naopak Izraelité mají od kněze a levity dostávat nebeská a božská dobra, která nemají zase oni. Boží zákon byl totiž svěřen kněžím a levitům, aby svou námahu věnovali pouze jemu, měli čas na Boží slovo a nemuseli se o nic starat. Ale aby na Boží slovo mohli mít čas, musí využívat služby laiků.[81] Když totiž laik potřebné věci kněžím a levitům neposkytne, oni se budou muset starat o tělesné záležitosti a budou mít méně času na

[81] Současně však Órigenés varuje laiky, že nemohou prokazovat pomoc klerikům bez úsilí o vlastní vnitřní reformu: srov. *HIos* 10, 3 (SC 71 276–280).

zákon Boží.[82] A když nebudou mít čas na Boží zákon a nebudou se moci pro něj namáhat, ty sám se ocitneš v nebezpečí. Když ty neposkytneš olej do lampy, světlo poznání, které v nich je, začne pohasínat a tvou vinou se přihodí to, co praví Pán: *Když slepý vede slepého, oba spadnou do jámy.* A naplní se na tobě také další Pánovo slovo: *Jestliže totiž světlo, které je v tobě, je tmou, jak hluboká bude sama temnota!* Mt 15, 14* Mt 6, 23*

Aby proto světlo poznání v kněžích zářilo a jejich lampa byla neustále zapálena, splň svou povinnost a jednej v souladu s Božím přikázáním týkajícím se služby kněžím. Kdyby snad ale kněží od tebe přijali potřebné věci – *ne z lakomství, ale jako požehnání* – a přesto zanedbali pozornost vůči vyučování a čas věnovaný Božímu slovu a jeho rozjímání dnem i nocí, sami uvidí, jak složí Pánu účet za vaše duše. **c** 2 Kor 9, 5*

Homilie na Izaiáše 6, 1

44.

Povolání ke službě, nikoli vládě

6. 1. Izaiáš viděl sedět Pána na vysokém a vzneseném trůnu a kolem něj také spatřil stát serafy. Praví, že přijal odpuštění hříchů prostřednictvím onoho uhlíku, který byl vzat z oltáře a dotykem očistil jeho rty, a pak uslyšel hlas Páně, jak nenařizuje, ale volá: *„Koho mám poslat, kdo půjde k tomu lidu?“* Pak praví, že Pánu odpověděl: *„Zde jsem, mne pošli!“* **a** GCS 33, 268 ↑Iz 6, 1n ↑Iz 6, 6n ↑Iz 6, 8 Iz 6, 8 O′ Iz 6, 8

Když jsem dospěl k tomuto místu, zkoumám jej a zjišťuji, že jinak se zachoval Mojžíš a jinak Izaiáš. Když byl totiž Mojžíš vyvolen, aby vyvedl lid z egyptské země, pravil: *„Ustanov si jiného, abys jej poslal.“* Zdá se, že odporoval Bohu. Izajáš namísto toho nebyl vyvolen, ale uslyšel: *„Koho mám poslat, kdo půjde?“* Odpověděl: *„Zde jsem, mne pošli!“* Ex 4, 13 O′ Iz 6, 8 O′ Iz 6, 8

Hodí se, aby se člověk vykládající duchovní skutečnosti lidem duchovním ptal, kdo z těch dvou se zachoval lépe: zda Mojžíš, který byl povolán a toto povolání odmítl, nebo Izaiáš, který povolán nebyl, a přesto se sám nabídl, aby byl poslán k lidu. Ačkoli obě epizody slouží jako příklad, nejsem si jist, zda lze říci, že by Mojžíš i Izaiáš učinili totéž. Opravdu je odvážné porovnávat dva svaté a blažené muže, rozhodnout se a prohlásit, že Mojžíš projevil více skromnosti než Izaiáš. **b** ↑1 Kor 2, 13

[82] Propojuje se tu vztah Izraelitů k levitům a kněžím a vztah laiků ke křesťanským služebníkům.

Ano, Mojžíš si uvědomoval, že stát v čele početného lidu, aby jej mohl vyvést z egyptské země a bojovat proti egyptským kouzlům a zaříkáním, je veliká věc. Proto řekl: *„Ustanov si jiného, abys jej poslal.“* Oproti tomu Izaiáš nečekal na to, až uslyší, co mu bude přikázáno mluvit, jestliže bude povolán, a praví: *„Zde jsem, mne pošli!“* A ačkoli nevěděl, co mu bude přikázáno, přesto řekl: *„Zde jsem, mne pošli!“* Je mu pak přikázáno říci to, po čem jistě netoužil. Copak by si člověk přál začít ihned po příkazu prorokovat a pronášet zlořečení? Naprosto ne.

↑Ex 7, 22
Ex 4, 13 O′
Iz 6, 8
Iz 6, 8

Poslouchejte dobře, ale nerozumějte;
dívejte se vytrvale, ale nepoznávejte!
Ztučnělo totiž srdce tohoto lidu…

Iz 6, 9n O′
GCS 269

Snad proto Izajáš – není-li příliš smělé říci něco podobného – přijal odměnu za svou bezhlavou opovážlivost a dostalo se mu příkazu ohlašovat to, co prorokovat nechtěl.

c Poté, co jsme porovnali Izaiáše a Mojžíše, postavíme vedle sebe ještě další dvě podobné postavy: Izaiáše a Jonáše. Jonáš je poslán ohlašovat Ninivanům, že jejich město bude za tři dny zničeno, a je mu zatěžko vydat se na cestu, neboť onomu městu nechce způsobit nic špatného. Izaiáš naopak nečekal, co mu bude přikázáno mluvit, a zvolal: *„Zde jsem, mne pošli!“*

↑Jon 3, 3
↑Jon 1, 1nn
Iz 6, 8

Je dobré nehnat se za hodnostmi – které ovšem pocházejí od Pána! – totiž k vedení církve a službě v ní. Kéž bychom napodobovali Mojžíše a společně s ním řekli: *„Ustanov si jiného, abys jej poslal.“*

Ex 4, 13 O′

d Kdo chce být spasen, nepřichází – a to i v případě, že je představeným –proto, aby církvi vládl, ale aby jí sloužil, máme-li použít slov evangelia: *Králové vládnou svým národům, a kdo mají nad nimi moc, dávají si říkat ‚dobrodinci‘. U vás však ať to tak není!* Proto mezi vámi králové nevládnou, ale *kdo je mezi vámi největší, ať je jako nejmenší* a *kdo chce být první, ať je ze všech poslední*. Kdo je proto volán k tomu, aby se stal biskupem, není určen k vládě, ale ke službě celé církvi. Chceš-li věřit Písmu, že představený církve má být služebníkem všech, nechť tě přesvědčí samotný Spasitel a Pán. On sám nebyl mezi svými učedníky jako ten, *kdo sedí u stolu,* ale *jako ten, který slouží*: *Poté, co odložil svrchní šaty, přijal lněnou zástěru, uvázal si ji kolem pasu, a nalévaje vodu do umyvadla, začal učedníkům umývat nohy a utírat jim je zástěrou, kterou měl uvázanou kolem pasu.* A učil, že představený musí jednat jako služebník: *Vy mě nazýváte Mistrem a Pánem, a to právem: to skutečně*

Lk 22, 25n
Lk 22, 26
Mk 9, 35
Lk 22, 27*
Jan 13, 4n*
Jan 13, 13n

jsem. Jestliže jsem vám tedy umyl nohy já, Pán a Mistr, máte také vy jeden druhému umývat nohy.

Představený církve je proto povoláván ke službě, aby díky ní dospěl k nebeskému trůnu, jak je psáno: *Usednete na dvanáct trůnů jako soudci dvanácti izraelských kmenů.* Mt 19, 25*

Poslyš, že i tak skvělý muž jako Pavel hovoří o tom, že se stal služebníkem všech věřících: *Ano, já jsem nejnepatrnější z apoštolů; nejsem ani hoden, abych byl nazýván apoštolem, protože jsem pronásledoval Boží církev.* Kdyby ti snad připadalo, že tento úryvek neukazuje jeho služebný postoj, ale pouze jeho pokoru, poslechni si, jak říká: *Stali jsme se mezi vámi malými, jako když samička hýčká svá mláďata, i když jsme vám jako Kristovi apoštolové mohli dát pocítit svou moc.* Vybízí k tomu, abychom následovali pokorná slova a skutky samotného Pána i jeho apoštolů. Volá nás, abychom jednali tak jako Mojžíš, když navzdory tomu, že byl povolán vést svůj lid, řekl: *„Ustanov si jiného, abys jej poslal“*: *Řekl Bohu: „Nebyl jsem hoden včera ani předevčírem. Mám slabý hlas a těžkopádný jazyk.“* A protože Bohu řekl s pokorou: „Mám slabý hlas a těžkopádný jazyk,“ uslyšel od něj: *„Kdo dal člověku ústa? Kdo učinil němého nebo hluchého, vidícího nebo slepého? Zdali ne já, Pán Bůh?“*

e GCS 170
1 Kor 15, 9
1 Sol 2, 7. 6*
Ex 4, 13 O′
Ex 4, 10
Ex 4, 11*

Věř Bohu a zasvěť se mu. Ať máš slabý hlas nebo těžkopádný jazyk, podrob se Božím slovům. Potom budeš moci pronést slova: *Otevřel jsem ústa a nabral dech.* Žl 118, 131 O′

Tolik k Izaiášovu výroku: *Zde jsem, mne pošli!* Iz 6, 8

45.

Homilie na Ezechiela 2, 2

Praví a nepraví učitelé

2. 2. *Slovo Páně se stalo k proroku Ezechielovi: „Synu člověka, prorokuj mi proti izraelským prorokům.“*

a SC 352, 102
Ez 13, 1n* O′

V Izraeli tedy vidíme i jiné proroky, kteří jimi byli spíše jen podle jména než po pravdě. I dnes jsou ale v pravém Izraeli, tedy v církvi, jistí lžiproroci a falešní učitelé – a o těch toto slovo hovoří. Napomíná-li mě Boží slovo, pokusím se obrátit a nesmím mlčet, když v něčem hovoří i proti mně, jehož v církvi považují za učitele. Aniž bych sám sebe šetřil, vyjevím vše, co je řečeno, abych se odvrátil od neřestí a nezařadil se mezi ty, které Písmo napomíná, nýbrž mezi ony učitele, kteří v církvi Boží slovo hlásají co nejpravdivěji.

Prorokuj proti izraelským prorokům, kteří prorokují z vlastního srdce, a prorokům řekneš.

b Ez 13, 2*

Ten, který dostal příkaz pronést tato slova, měl zapotřebí Ducha svatého. Stejně tak potřebuje Ducha svatého ten, kdo touží vyložit skrytý význam Božího slova a ukázat, že se proroctví obrací k tomu, kdo učí proti Boží vůli, a k těm, kdo „prorokují z vlastního srdce". V prostém smyslu[83] někteří z proroků hovořili z božského Ducha, a tak neprorokovali z vlastního srdce, ale z Boží mysli. Někteří ale předstírali, že jsou proroky, a říkali:
Ez 13, 6* *„Toto praví Pán!"*, ačkoli v nich Pán nemluvil, a oni se tak stávali lžiproroky.

Těmto slovům ale můžeme rozumět také tak, že hovoří o těch, kdo učí v církvi, ale jinak, než si pravda žádá. Zvěstuje-li
SC 104 totiž někdo nauku, kterou Pán Ježíš Kristus hlásal a vykládal, při podobné příležitosti, jako když ji Pán vyjevil, ten se při svém vyučování neodkazuje již na slova Božího Syna „z vlastního srdce", ale z Ducha svatého. Odpovídá-li záměrům Ducha svatého, který promlouval v apoštolech, nehovoří „z vlastního srdce", ale ze srdce Ducha svatého, který promlouval v Pavlovi, Petrovi a ostatních apoštolech. Vkládá-li někdo při četbě evangelia do něj vlastní významy a nerozumí mu tak, jak pravil Pán, pak tento falešný prorok hovoří v evangeliu „z vlastního srdce".[84]

c S ohledem na výše řečené nelze tato slova nevztáhnout na heretiky. Ti předkládají své představy, jako by pocházely z evangelií a od apoštolů, ale pohádkami o svých eónech[85] odhalují „vlastní srdce" a nikoli srdce Ducha svatého. Nemohou proto
1 Kor 2, 16. 12* tvrdit: *„Avšak my máme smysl Kristův, takže vidíme, co nám Bůh dal darem."*

Pokud já, kterého považujete za muže církve, beru do rukou posvátou knihu a pokouším se ji vyložit, a objeví se zde

---

[83] Tj. v literním významu v protikladu ke smyslu alegorickému čili duchovnímu.

[84] Nacházíme tu dva principy órigenovské exegeze Písma. Biblické spisy je třeba vykládat především s ohledem na Krista přítomného ve všech knihách Písma, a to i starozákonních – Kristus je podmětem i předmětem biblické hermeneutiky a klíčem k četbě celého Písma. Čtenář Písma pak musí prosit o Ducha svatého, aby mu tento „Kristův smysl" (*sensus Christi*) v posvátném textu vyjevil. Srov. J. Daniélou, *Origène*, Paris: La Table ronde, 1948, s. 160–165.

[85] Nauka o eónech (řec. αἰών, *aión*) patřila k typickému repertoáru gnostických škol: jednalo se o duchovní stvoření, která plní prostředkující funkci mezi Bohem a ostatním stvořením. Nejsofistikovanější systém nacházíme u gnostika Valentina. Órigenés systematicky bojuje proti gnózi ve svém *Clo*. Srov. K. Rudolph, *Gnóze. Podstata a dějiny náboženského směru pozdní antiky*, Praha: Vyšehrad, 2010, 67, 132 aj.

myšlenka, kterou by bylo možné objevit i u heretiků, prosím posluchače, aby skutečně dávali pozor, přijali onu milost Ducha označovanou jako *rozlišování duchů* a jako schopní směnárníci 1 Kor 12, 10* byli schopni posoudit, kdy se stávám falešným učitelem a kdy skutečně hlásám zbožnost a pravdu. Když proto objevím v Mojžíšovi a v prorocích smysl Kristův, nehovořím již „z vlastního srdce", ale z Ducha svatého. Když ale nenacházím nic, co by smyslu Kristovu odpovídalo, a proto si to, co říkám, sám vymýšlím, zmítám se v řečech Bohu cizích a hovořím spíše „ze svého srdce" než na základě Božích významů. SC 106

Homilie na Lukáše 12, 1–2 **46.**

Sám Kristus musí chránit své stádo

12. 1. Můj Pán Ježíš[86] se narodil a z nebe sestoupil anděl, aby SC 87, 198 jeho narození zvěstoval. Pohleďme, koho hledal, aby mu ohlásil ↑Lk 2, 8–12 jeho příchod. Nešel do Jeruzaléma, nehledal zákoníky a farizeje, nevstoupil do židovské synagogy, ale vyhledal *pastýře*, kteří *za* Lk 2, 8* *noci bděli nad svým stádem*. Těm řekl: *„Dnes se vám narodil Spasitel* Lk 2, 11* *– to je Kristus Pán."*

2. Myslíš si snad, že tento text Písma neobsahuje nic božštějšího než líčení toho, jak k pastýřům přišel anděl a promluvil k nim?

Pastýři církví, poslouchejte! Poslouchejte, Boží pastýři! Jeho anděl neustále sestupuje z nebe, aby vám zvěstoval: *„Dnes se vám* Lk 2, 11* *narodil Spasitel – to je Kristus Pán."* Nepřijde-li totiž tento pastýř, pastýři církví nebudou schopni ochránit stádo dobře. Nepase-li a nechrání-li stádo společně s nimi Kristus, jejich péče je chabá.

Právě jsme u apoštola četli: *Jsme Boží spolupracovníci*. Dobrý 1 Kor 3, 9* pastýř, který napodobuje Dobrého pastýře, je spolupracovní- ↑Jan 10, 11. 14 kem Božím a Kristovým. Dobrým pastýřem je právě proto, že má vedle sebe nejlepšího pastýře, který pase ovce společně SC 200 s ním. *Bůh* totiž *ustanovil ve své církvi apoštoly, proroky, evangelisty,* Ef 4, 10n* *pastýře, učitele, to všechno ke zdokonalení svatých.* To je prostší smysl 1 Kor 12, 28* těchto slov.[87]

[86] Órigenés je zřejmě první křesťanský autor, který tento osobní výraz lásky ke Kristu používá. Srov. též *HLc* 18, 1 (SC 87, 264).

[87] Jedná se o smysl morální, na který navazuje smysl mystický, vztahující slova na anděly mající na starosti lidské záležitosti, kteří mají také zapotřebí Kristovy přítomnosti.

47. *Výklad listu Římanům IX 2, 2–4*

Boží milost a lidská moudrost

Řím 12, 3 **IX 2.** 2. *Protože mi byla dána ta milost, říkám každému z vás: Nikdo ať si o sobě nemyslí více, než co se patří myslet, ale skromně ve shodě s tím, v jaké míře udělil Bůh každému víru.* […]

PG 14, 1208B Je opravdu velký rozdíl mezi tím, kdo hovoří prostřednictvím milosti, a tím, z koho promlouvá lidská moudrost. 3. Konec-
PG 1208C konců se často setkáváme s tím, že i mnozí výmluvní a vzdělaní lidé, kteří způsobem vyjadřování i uvažováním ostatní převyšují, v kostelích mnoho mluví a na znamení souhlasu se jim dostává bouřlivého aplausu, nedokáží svými slovy pohnout jediného posluchače ke zkroušenosti, k pokroku ve víře nebo k větší bázni Boží, když si vzpomene na to, co bylo řečeno. Namísto toho se člověk vrací domů a z toho, jak bylo vše krásně řečeno, se může těšit leda jeho sluch.

Zato muži nepříliš výmluvní, kteří neusilují o skvěle stylizovaný přednes, často pomocí prostých a neobratně formulovaných slov dokáží obrátit k víře množství nevěřících, přivést k pokoře lidi pyšné a pohnout k pokání hříšníky. A jak v předchozí pasáži tvrdí apoštol, znamená to, že člověk hovoří prostřednictvím mi-
↑1 Kor 2, 4 losti, která mu byla dána.

PG 1209A 4. Já sám však myslím, že milost je přítomna v Božím Slově, a to nejen pro ty, kdo učí v církvi, jsou-li jejich slova taková, jak jsme je popsali, takže posluchače ani tak netěší, jako spíš ponoukají a vedou k určitému stupni pokroku ve ctnosti. Objevíte však, že tak je tomu v životě téměř se vším. Jednomu člověku je totiž milost dána v tom, co dělá i říká, a ačkoli někdo jiný hovoří moudřeji a svým činům věnuje více píle a úsilí, milost nenachází ani ve svých slovech, ani ve svých činech. Jak jsme však již řekli
↑Gn 39, 21 ↑Est 2, 17 někde jinde,[88] je psáno, že dokonce i Josef nalezl milost u žalářníka a milost u krále nalezla i Ester.

47. *Proti Kelsovi VIII 13*

Prostřednictví Slova

SC 150, 202 Proto, nakolik je to možné, ve svých prosbách a modlitbách uctíváme jediného Boha, jeho jediného Syna, jeho Slovo i Obraz, a Bohu veškerenstva předkládáme svá přání prostřednictvím jeho Jednorozeného. Především jemu je přinášíme a prosíme

[88] Srov. Órigenés, *CRom* IV 5, 4–5 (PG 14, 978n).

toho, který je *smírnou obětí za naše hříchy*, aby přednesl jako velekněz Bohu, který je nade vším, naše přání, oběti a prosby. Taková je naše víra v Boha skrze jeho Syna, který ji v nás upevnil, a Kelsos nemůže prokázat žádnou naši nesrovnalost ohledně Božího Syna. Samozřejmě uctíváme také Otce a skrze něj obdivujeme jeho Syna, Slovo, moudrost, pravdu, spravedlnost a všechno, co Syn Boží je – jak jsme pochopili –, i to, že byl zplozen týmž Otcem. A to stačí.

1 Jan 2, 2
1 Jan 4, 10
Žd 2, 17

Dionýsios z Alexandrie

Dionýsios byl Órigenovým žákem.[89] Působil v Alexandrii ve velmi nesnadné době. Od roku 232 měl jako presbyter na starosti slavnou katechetickou školu[90] a po smrti biskupa Hérakla se sám stal roku 247 biskupem. Jeho episkopát spadá do doby Deciova (249–251) a Valeriánova (257–258) pronásledování; tehdy Dionýsios dobrovolně odešel do exilu. Podílel se na řešení palčivých problémů své doby, mezi něž patřila otázka odpadlých křesťanů (*lapsi*), křtu heretiků, trojiční nauky či milenarismu. Ačkoli napsal množství listů a dalších pojednání, jeho dílo se dochovalo pouze ve fragmentární podobě.[91]

E. Cattaneo na jeho osobě oceňuje jeho vztah s presbytery, které Dionýsios považuje za své skutečné spolupracovníky, obrací se na ně v dopisech a staví se jim téměř naroveň, neboť sám sebe nazývá „spolupresbyterem, spoluknězem“ (συμπρεσβύτερος; *sympresbyteros*).[92] Presbytery dokonce považuje společně s biskupy za odpovědné za všeobecnou církev[93] – stále tu nacházíme starobylé pojetí správy církve (ἐπισκοπή, *episkopé*) svěřené zároveň biskupům i presbyteriu.

Dionýsios napsal list antiochijskému biskupu Fabiovi († 252), který choval sympatie k rigoristickému postoji k hříšníkům, propagovanému Novatianem [**49**] (srov. též [**87**]). Ten odpadlíky vůbec nechtěl znovu přijímat do církve, a to ani na smrtelné posteli. Dionýsios uvádí jeden příklad ze života své církve, kterým

[89] Srov. W. A. Bienert, *Dionysius der Große und Origenes*, in *SP* 16/2 (1985), 219–223.

[90] Srov. Eusebios, *HE* VI 29, 4 (GCS 9/2, 584).

[91] Srov. Cattaneo, *Ministeri*, 447.

[92] Srov. tamtéž, *Ministeri*, 448; Vilela, *Condition*, 157–159.

[93] Srov. Vilela, *Condition*, 160.